עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"כ מהל' שבת הלכה יג טוש"ע א"ח סי' שה סעי' יח בהג"ה:
כח ב ג מיי' פכ"א מהל' שבת הל' ל' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף כב וסי' שלג סעיף ב:
כט ד מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שלג סעיף ג וסעיף ד:
ל ה ו ז מיי' פ"כ מהל' שבת הל' יג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שה סעיף ו:

* * *

מוסף רש"י

ולא בקמיע שאינו מומחה. אבל בקמיע מומחה שרי דתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו (לקמן ס.). תנאי שקלת מעלמא. דלא אפסקת מנאי דפליגי בהכי (פסחים מה: ובעי"ז ביצה יט.).

* * *

תוס' ישנים

א) ובגמרא רבה על פסוק ויהי אומן את הדסה שנפתחו למרדכי שני דדים כדדי אשה ליכא למיפרך הכי דהכי קאמר נפתחו דלא ה"ל שכר מניקה ומרדכי ה"ל שכר אך לא הוי מוצא מניקה:

כגון שהיה תחום שלה מובלע כו'. ומ"מ לא התירו אלא דרך קריאה אבל לילך מעבר לבהמה ולרודפה לעיר לא:

תנאי היא. רב יהודה ידע שפיר דתנאי היא אלא דניחא ליה לאוקמי תרי סתמי דברייתא אליבא דחד תנא:

כאן ליבש כאן ליחלב. פי' בקונט' ליחלב שיקבלו בכים את החלב וקשה דהא ודאי משוי הוא ולכ"ע חייב דהוה מלאכה הצריכה לגופה ופי' ה"ר פור"ת ליחלב לשמור החלב בדדיהן שלא יזוב לארץ ושרי מ"ק דהוי כמו רחלים כבונות דחשיב ליה מלבוש אף על פי שאינו עשוי לצורך עצמן אלא לשמור הצמר ור"י פירש דבין ליבש ובין ליחלב תרווייהו עבדי להו כדי שלא יסרטו דדיהן כדאמרינן בסמוך וליבש בזמן שאינו חפץ בחלב שרי לפי שמהדקו וליכא למיחש דילמא נפיל ואתי לאתויי אבל ליחלב שאינו רוצה שיתייבשו אינו מיהדק איכא למימר דילמא נפיל ואתי לאתויי:

שקושרין להן בנגד זכרותן כו'. ולשון לבובין הוי שלא לקרב כמו ובכל תבואתי תשרש (איוב לא) וכמוהו הרבה:

ממאי מדקתני סיפא. טפי הוי ליה לאתויי כבולות דהוי ממש כעין זה אלא משום דשחוזות הוי ברישא:

עד

דומיא דקמיע ש"מ: אמר מר ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה והא אנן תנן [א]ולא בקמיע שאינו מומחה הא מומחה שפיר דמי ה"נ [א]שאינו מומחה והא אע"פ שהוא מומחה קתני מומחה לאדם ואינו מומחה לבהמה ומי איכא מומחה לאדם ולא הוי מומחה לבהמה אין אדם [ג]ראית ליה מזלא מסייע ליה בהמה דלית לה מזלא לא מסייע לה אי הכי מאי זה חומר בבהמה מבאדם מי סברת אקמיע קאי אסנדל קאי ת"ש [ב]סכין [ג]ומפרכסין לאדם ואין סכין ומפרכסין לבהמה מאי לאו דאיכא מכה ומשום צער לא [ג]דגמר מכה ומשום תענוג ת"ש בהמה שאחזה דם אין מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן אדם שאחזו דם מעמידין אותו במים בשביל שיצטנן אמר עולא גזירה משום שחיקת סממנין אי הכי [ד]אדם נמי אדם נראה כמיקר א"ה בהמה נמי נראה כמיקר אין מיקר לבהמה °ולבהמה מי גזרינן והתניא [ה]היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה ולא גזרינן דילמא אתי לאתויי ואמר רבינא כגון שהיה תחום שלה מובלע בתוך תחום שלו ר"נ בר יצחק אמר שחיקת סממנין גופה תנאי היא דתני' בהמה שאכלה כרשינין לא יריצנה בחצר בשביל שתתרפה ורבי [ו]אושעיא מתיר דרש רבא הלכה כרבי [ז]אושעיא: אמר מר לא יצא הזב בכים שלו ולא עזים בכים שבדדיהן והתניא יוצאות עזים בכים שבדדיהן אמר רב יהודה לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק רב יוסף אמר [ח]תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתנן העזים יוצאות צרורות רבי יוסי אוסר בכלן חוץ מן הרחילות הכבונות ר' יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא ליחלב ואיבעית אימא הא והא ר' יהודה ולא קשיא [ה]כאן ליבש כאן ליחלב תניא אמר ר' יהודה מעשה בעזים בית אנטוכיא שהיו דדיהן גסין ועשו להן כיסין כדי שלא יסרטו דדיהן: ת"ר מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שכר מניקה ליתן ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו אמר רב יוסף בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה א"ל אביי אדרבה כמה א) גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית אמר רב יהודה בא וראה כמה קשים מזונותיו של אדם שנשתנו עליו סדרי בראשית אמר רב נחמן תדע דמתרחיש ניסא ולא אברו מזוני: ת"ר מעשה באדם אחד שנשא אשה גידמת ולא הכיר בה עד יום מותה אמר [ט]רב בא וראה כמה צנועה אשה זו שלא הכיר בה בעלה אמר לו רבי חייא זו דרכה בכך אלא כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו: וזכרים יוצאין לבובין: מאי לבובין אמר רב הונא תותרי מאי משמע דהאי לבובין לישנא דקרובי הוא דכתיב [1]לבבתני אחותי כלה עולא אמר עור שקושרין להם כנגד לבם כדי שלא יפלו עליהן זאבים זאבים אזכרים נפלי אנקיבות לא נפלי משום דמסגו בריש עדרא וזאבין בריש עדרא נפלי בסוף עדרא לא נפלי אלא משום דשמני ובנקבות ליכא שמני ותו מי ידעי בין הני להני אלא משום דזקפי חוטמייהו ומסגו כי דוו רב נחמן בר יצחק אמר עור שקושרין להן תחת זכרותן כדי שלא יעלו על הנקבות ממאי מדקתני סיפא [י]והרחלים יוצאות שחוזות מאי שחוזות שאוחזין האליה שלהן למעלה כדי שיעלו עליהן זכרים רישא כדי שלא יעלו על הנקבות וסיפא כדי שיעלו עליהן זכרים מאי משמע דהאי שחוזות לישנא דגלויי הוא דכתיב [2]והנה אשה לקראתו

שית

דומיא דקמיע. משום חולי: **והא אנן תנן.** גבי אדם לקמן בפ' במה אשה (דף ס.): **הא מומחה שפיר דמי.** מאי שנא בהמה מאדם: **מוליה.** מלאך שלו ומליץ עליו: **אי הכי.** דבהמה נמי נפקא בקמיע המומחה לבהמה: **מאי זה חומר.** אדם נמי לא נפיק אלא בקמיע מומחה לאדם: **אסנדל קאי.** וזה חומר דקתני ולא בהמה בסנדל שברגליה: **סכין.** שמן: **ומפרכסין.** גלדי מכה: **ומשום צער.** [ואפילו] הכי לבהמה לא וקשיא בין לרב בין לשמואל דשרו במרדעת: **לא דגמר מכה.** שנתרפאה המכה וסיכה ופירכוס משום תענוג ולרב ודאי קשיא והשתא מתניתא קמייתא דאוכף נמי קשיא ליה דנהי נמי דלצינה ליכא צער תענוג מיהא הוא אלא רב תנא הוא ופליג: **שאחזו דם.** אנפודור"א: **אין מעמידין כו'.** אלמא אפילו צער נמי אסור: **גזירה משום שחיקת סממנים.** במידי דרפואה גזור רבנן דאי שרית שום רפואה אתי למישרי שחיקת סממנים והוא איסורא דאורייתא דהוי טוחן: **אין מיקר לבהמה.** אין דרך להקר בהמה הלכך כולי עלמא ידעי דלרפואה קמיכוין ואתי למישרי שחיקת סממנים: **ומי גזרינן.** במקום פסידא כי האי גוונא: **חוץ לתחום.** קס"ד חוץ לתחום שלו היתה עומדת בהמה: **שהיה תחום שלה מובלע בתוך תחום שלו.** דחוץ לתחום דקתני חוץ לתחום שלה שהבהמה המסורה לרועה המיוחד הרי היא כרגלי הרועה וזה הקורא לה בעליה ויכול לילך כגון שהוא שבת קרוב לאותו מקום ואפילו הכי לא יביאנה ממש בידיו הואיל והיא יוצאה חוץ לתחומה אין לה אלא ד' אמות ומיהו קורא לה והיא באה דלא הוזהר הוא על תחום בהמתו ובלבד שלא יביאנה ממש בידיו: **תנאי היא.** דאיכא דלא גזר שאר רפואות אטו שחיקת סממנין: **שאכלה כרשינין.** הרבה ועל ידי אכילה מרובה אחזה חולי שקורין מיניזו"א וצריכה להשתלשל ולהוציא רעי ומרילה: **כדי שתתרפה** גרסינן הכא. לשון ריפוי שיהיו מעיה רפויים בשלשול ומוציאה רעי: **לא יריצנה.** גזירה בכל רפואה אטו שחיקת סממנין: **דמיהדק.** דליכא למיחש דילמא נפיל ואתי לאתויי: **תנאי שקלת מעלמא.** איבדת כולם שאין אתה מוצא תנאים שנחלקו בכך דתוקי הנך תרתי מתניית' חדא כמר וחדא כמר: **תנאי היא.** במתניתין ר"מ שרי ר' יוסי אסר: **ליבש.** מיהדק שפיר ולענין משוי נמי לא הוי משוי דצורך גופה היא דחלבה מכמישה: **ליחלב.** הוי משוי שטוענת את החלב בכים: **גסין.** גדולין ונגררין על הקוצים ומסרטין דדיהן: **שנשתנו עליו כו'.** ולא זכה ליפתח לו שערי שכר: **תדע.** דקשין: **דמתרחשי ניסא.** מן השמים לכמה הצלות לנפשות אדם: **ולא איברו מזוני.** ואין נס זה רגיל שיבראו מזונות לצדיקים בביתם שימצאו חיטין גדלין באוצרותיהן: **גידמת.** ידה קטועה: **זו דרכה בכך.** לכסות כל אשה עצמה וכ"ש זו שהיתה צריכה לכך: **תותרי.** קופל"א שמחברין אותם בקשר שנים שנים שלא יברחו: **לבבתני.** קרבתני אצלך מחמת נוי מעשיך: דרך זאבים לאחוז בהמה בלבה: **אנקבות לא נפלי.** בתמיה: **דמסגי.** מהלכין: **בסוף עדרא לא נפלי.** בתמיה: **כי דוו.** מביטין כאן וכאן לפיכך מתקנאין בהם כגבורים שרוצים להלחם בהם: **אליה.** זנב שלהן קושרים כלפי גבן שלא יכסה ערותן:

שית

מסורת הש"ס

א) [לקמן ס.], ב) [ב"ק כ:], ג) [גיר' הערוך ומפרכסין פי' מגרדין], ד) [ביצה יח.], ה) [לקמן קנא. ותוספ' פי"ח], ו) [צ"ל יאשיה וכ"ה בר"ח והרא"ש וכן העתיקו תוס' מ"ק י: ד"ה ואין], ז) [צ"ל יאשיה], ח) [עירובין לו: פסחים מה: ביצה יט. סנהדרין סא.], ט) [צ"ל רבי].

* * *

תורה אור השלם

1 לבבתני אחתי כלה לבבתיני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:
שיר השירים ד ט

2 והנה אשה לקראתו שית זונה ונצרת לב:
משלי ז י

* * *

גליון הש"ס

גמ' ולבהמה מי גזרינן והתניא. ק"ל דלמא משום שחיקת סממנים דאורייתא גזרי' אבל בתחומין דרבנן לא:

* * *

לעזי רש"י

אנפודור"א [אינפונדר"א]. מחלה בבהמה.
מיניזו"א [מינישונ"ש]. שלשול, דיזנטריה.
קופל"א. צמד.

* * *

רבינו חננאל

תניא אדם שאחזו דם מעמידין אותו במים בשביל לרפאותו, מ"ט משום דנראה כמיקר, אבל בהמה שאחזה דם אין מעמידין אותה במים כו'. אמר עולא בהמה גזירה משום שחיקת סמנים. ושחיקת סמנים תנאי היא, דתניא בהמה שאכלה כרשינין הרבה אין מריצין אותה בחצר בשביל לרפותה, ור' יאשיה מיקל. והלכה כוותיה דדריש רבא הילכתא כר' יאשיה. והא דר' יאשיה מסייעא לשמואל. מעשה שנעשה נס ונפתחו שני דדין כשני דדי אשה כו'. וזו שהיתה גידמת כו'. פשוטות הן. פי' תותרי, סמרטוטין של רקמה ושל משי שעושין על הבהמה ליפותה. עולא אמר עור שמעמידין להן כנגד לבן שלא יפלו עליהן זאבים, משום דמסגו בי דוו. ומסתברא כוותיה דתנן (ע"ז כט.) כאיסורי הנאה ועורות לבובין. ת"ר (ע"ז לב.) איזהו עור לבוב, כל שקרוע כנגד הלב. וקדורה כמו ארובה כו'. שחוזות, מלשון